

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita Et Institvto S. Ignatii Societatis Iesv Fvndatoris. Libri Qvinque

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1665

II. Xauerius primu[s] Ignatii contemptor, post eius sociis, quo pacto Deo, illique adiunctus, quàm dirè ne id fieret à Dæmone pugnatum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10840

luntate, post consultum precibus Deum, iussit eodem die cibo, & foco recreari: fuit tamen hoc Fabro suum huius ieiunij pretium, quod extincta sit prorsus illa fames quam illi seu Dæmon, siue natura incendebat ægrè ieiunij patientem. Expleto penso Exercitiorum, initiari Sacerdotio optavit, cuius primos in iis fecerat apparatus; incredibili affluxu deliciarum cœlestium consecratus, seque ipsum Deo in Sacerdotem, ac si dignaretur in victimam deuouens, sacrorum primitias obtulit die S. Mariæ Magdalena Festo, quam præcipuo venerabatur cultu, inde secutus est in studio Theologiæ vtriusque haud segnus mysticæ, quàm scholasticæ pergere.

Francisci Xauerij fuit fors altera; nisi fortè verius Ignatij dixerim, qui nactus in eo pectus capax ingentis illius animi quem ipse alebat, sancta illius institutione id assecutus, est vt discipulum haberet Apostolum. Quod profectò semper agnouit Xauerius; nam vsque ab Indiis magnos illos quibus agebatur in labores, & quæuis ardua spiritus, profitebatur sibi ab Ignatio inditos, cum quo ipse tanquam superiore vi, conatus, & operam iungeret. Nec verò minus fortunatus, vel vno Xauerij quam multorum lucro foret Ignatius, vt neque infœlix egestas illa est quæ suis omnibus pretiosam emerit margaritam, cum lucro immensum quæstioso, iacturas mille, sed exiles, & macras sarcuerit. Felicior planè vna de Paulo victoria Stephanus, quam longinquis & sparsis conuersionibus plurimorum; is enim Christi tunc efferus infectator, post orbis integri piscator, vt eum Chrysostronus nominat, & chori Magister domesticas iuxta, & barbaras voces omnium gentium in concentum vnius Christianæ fidei collegit. Sauerium, siue Xauerium, vt indigenæ efferunt (ex quo Francisco Xauerio cognomen) in Nauarra Castellum, diei itinere Pampelona distat, ad quam Ignatius vulnus accepit salutare, quanquam autem Ioannes Xauerij parens gente Giassia ortus esset, cognomentum matris penes filios mansit, Mariæ scilicet, Azpilquetæ & Xauerij Dominæ, ne clarissimæ, & antiquissimæ inter Nauarra familias obliteraretur memoria. Huic meritorum insignium à Rege Theobaldo Castellum Xauerij præmium datum est, cœpitque tunc dici Xaueria, cum prius Asnarezia vocaretur, & trecentis plus annis Castellum id tenuit. Cœterum eodem quo & Ignatius anno 1497. In lucem hanc venit Xauerius, fratrum natu postremus, sed eo felicior, quod eos ambitus, hunc sibi mundi contemptus abstulit. Ad hunc tanto ante attemperauerat illum Deus ingenita puero indole multum à fratribus diuersa. Capiebantur illi armis, hic literis paterni hæres & æmulus genij: fuit enim consultissimus Iuris pater, & Consilij Regij auditor, atque apud Ioannem Tertium Nauarra Regem magna gratia floruit. Sub annum 1527. Lutetiam profectus Xauerius, tertio post studiorum anno appellatus est artium Magister, Martij quinto & decimo; mox triennio & sesqui, Philosophiam docuit singulari laude præstantis ingenij. Studiorum sodalem habuit, vt ante indicani, etiam aliquamdiu & contubernalem in S. Barbaræ Petrum Fabrum; fuitque mira res, & ortu nobilem, & pares ortui

II.

Xauerius
primū Ignatij
contem-
ptor, post eius
socius, quo pa-
cto Deo, illi-
que adiun-
ctus, quàm
dire ne id
ficeret à De-
mone pugna-
tum.

ortui animos tollentem, non fastidisse contubernium rustici iuuenis adhuc opilionem redolentis. Sed nimirum hæc erat prouidentia diuinæ circa illum cura, & nimium interest ad continendam studentium iuuenum incautam licentiam, socius aliquis cuius vel aspectus, & occursum, modestia, honestatisque censura sit. Quanquam id Xauerij potius virtuti tribuerim, quam fuisse oportet egregiam; quod florens aetate, succo, & sanguine, suique arbiter & mirè amabilis; sui tamen custos tam Religiosus extiterit, ut quem materno ex utero tulerat pudorem virgineum, moriens secum abstulerit. Eius de cætero cogitationes, ultra honores euanidos non ibant. Hos metam ponebat vltimam generosarum animarum; vnde Ignatium qui tunc alter ad Fabrum accesserat socius, famæ, sui, cultusque negligentem, & malè ab rebus necessariis habitum, spernere; abiecti & vilis animi, eius illam excelsam deiectionem sui arbitrari; vixque in eum oculos sine aliquo nausea renisu conicere; monita verò introspectendi sui enitendique ad Deum propius, interdum ab Ignatio iniecta non aspernari modo, sed ipsum quoque monitorem falsè ludere, & ioco traducere. Verùm Ignatius, eorum quibuscum ageret periclitator vbique mirabilis, statim animaduertit, non esse Xauerij vulgarem geniũ, & mediocribus contentum; huiusmodi autem, soli humiliter radendi nescios, & passim aliis teri solita dedignantem, si semel ab caducis ascensum ad æternatentarint, in altissimos volatus assurgere; inde quanto cernebat Xauerium alieniorem, tanto contendebat omni officio illum demereri ut eius animo Deum infereret. Ad hoc igitur callidè ipsius ambitum vertere, ut amorem Iuditha ad irretiendum, & debellandum Holofernem; obseruare studium hominis, ingenij famam & doctrinæ captantis; prensare illi auditores, discipulos aucupari iisque illi tradendis, perductoris munere perfungi, vbique demum honoris illius, tenues etiam pro aris & focus tueri ac prouehere rationes. Quibus Xauerij nobilis indoles facilè obstricta, videre iam aliis Ignatium oculis, haberèque illum ex vero amicum, admodum familiariter confidenterque cum illo agere. Ad hæc probè norat illustribus ortum natalibus, & hos etiam illi aliquando inanitatis, & gloriæ fumos cerebrum opplesse; quod autem nunc adedò aliud ab illo, idque Dei vnus amore quo flagrabat; videri iam prorsus aliunde quam ex vili, & degeneri pectore profectum sed magno potius, & exceliori rebus his infimis, quas velut suo indignas ambitu calcaret. Ita sensum Ignatij sanctitas, diuersam illi à prima facie præferre; Dei etiam castra, campum illi magnarum mentium, magnisque heroicè gerendis pandere haud paulò ampliorem quam esset in quo serpilla pro palmis captaret. Optimis interim occasionibus, quæ multæ se dabant, opportunè vsus Ignatius, validè hominem adorbatur, & quæ se ille tutiorem rebatur, illac Ignatius magis debilem sciens impressionem acrius vrgebat. Crebrò igitur ipsius auribus illam intonabat potentissimam Christi vocem, [quæ si altè animum subiret, infrigidatura mox erat omnem illam bullientis gloriolæ vanitatem, *quid prodest*, aiebat

bat homini si uniuersum mundum lucretur; anima uero sua detrimentum patiatur. Exin Christi fidelis interpres, ad hoc eius effatum mirabile, Franciscus, inquit, si prater hanc quam trahimus vitam alia nulla est, & nostrum hoc exiguum viuere, & mori aeterna non sequitur viuendi necessitas; do manus, & victum me fateor. Sapis uicè, vitæ huius commoditatibus & honori studens: erro ego & stultè facio qui tibi author sum partis quoque proiectis, te abdicis; at si hoc tantulum vitæ punctum, immortalitatis lineam inchoat; tuum est tecum vtrumque otiosè metiri, illam tempore, hanc aeternitate, vt ex indiuiduo momento, & infinitate seculorum conficias, quid puncto temporis, quid aeternitati tribuere debeas Tu tibi foelicitatem vitream vt hic struas, teipse destruis; cogitationibus insistens quas tibi iudicio, profecto nimium humili generosas, & sublimes fingis; nondum ergo tibi fortuna tua peracta est, vt necesse sit ad eam absoluendam teipsum absumere? si tamen non credis te hoc tuo conatu elaboraturum aliquid melius quàm cælum, & durabilius aeternitate. An non tua est in præsens, aut tibi parata cum cælo aeternitas? quis te horum si uoles possessione prohibeat? quis te si semel possederis expellat? non tempus, non vsus, non casus aliquis, ecquid placet certare & immori, in beatitate lutea, cælesti animæ fingenda? & exaggeranda fumo, & flatu illius magnitudine ad implendam mentem, Dei vnus immensitate explebilem? cæcorum est, quos latent longinqua, quod primum occurritprehendere. Cælum qui suspicit, aut illum terræ conspectus deserit, aut æstimatio: nihil sentit de illa maius, quàm de terra, & luto; indignis scilicet ob quæ cælum periclitetur animo, & animus cælo. Nam etsi suum illud summum, suum illud *Omnia* tibi addicat mundus, cuncta orbis regna, pompamque illorum in luce fulguris raptim obiciens; quamdiu illud tuum, tecumque futurum est, nisi angusto quibus superstes futurus es aliquot annorum spatio? & protendas illud in centum aetates, anon eius demum supremæ diei, vitæque occasus veniet. Fuisse paruo, & breui diuitem; post Dei exhæredem, & aeternitatis, hæc nempe cuiquam compendiosa negotiatio videri possit? quis illorum aut nomen, aut numerum edat, qui vixere hætenus diuites, illustres, excellentes; nec tamen reipsa tales esse sinebat numerus. Præstantiæ nomine dominatio vocabatur, & cuius Domini, & possessores videbantur, ad hoc sibi seruabant vt breui relinquerent. Est ne inter illos qui secum hinc obolum tulerit quo illic vteretur? qui vel seruulo vili comitatus abierit? qui de purpura sua solum discedens reuulserit quo se Regem fuisse, illic ostentaret? aeternitatem momento inuituri, viderunt retortis oculis novos in ea quæ possederant Dominos inuolare, dum ipsi secum abibant soli non rerum sibi ereptarum, sed operum vicem recepturi. Neque his à me hoc agitur, vt tui amplitudinem pectoris, & nobiles curas in angustum cogam, imo suis potius ex angustiis; humi stratis, in sublime, & immensum educam. Angustas voco, & humiles curas, quarum se quantumuis complexus

N

exporrigat

Quid profuit
superbia, aut
diuitiarum
iactantia quid
contulit nobis
sap. 5.

exporrigat terræ punctum ad summum colliger; quantumuis se efferat, vix palmum se humo attollet: ac licet optatis desideria impleas, non explebis tamen, sunt enim capaciora orbe toto, neque felicitati vnquam, delictiis; honori dicturus es plenus sum, abundè est, ne plus vltra. Hoc verò tunc solum dicturus es cum Deum possederis, nihil aut extra illum, aut illo inferius requires, vt pote omnibus in eo potiturus. Mundi autem huius qui tibi nunc tanti est, vniuersa bona, tuis comparata, stillam ad oceanum putabis. Pulchra omnia, & formosa, scintillam morientem, ad pulchritudinem immortalis, & æterni solis. Prudens es Franciscè, ac sapis, prudentiæ tuæ statuendum relinquo, præstetne terrenis omnibus nunc illud opponere, *quid prodest homini?* an vero postea iis breui potiturus, frustra æternum eiulare, *quid profuit?* Hæc sacre Philosophiæ capita Franciscè tradebat Ignatius, vt in eo Christi stultitiam formaret, mundi sapientes derisuram, nec egit ille Magistrum præstantius, quam hic discipulum, nam qui linguam Ignatij, aures idem soluebat Xauerij, quibus se in eius animum penetraret. Ac turbarunt primum insueta hominem monita, qui solet esse motus primus virtutis, & gratiæ, cum natura, & vitio pugnantis, at motum secuta iudicatione admodum fœlici, quicquid terreni & caduci fermenti latebat ex mente libera exsudauit. Optasset Ignatius curatio- nis huius initia Exercitiis ab eo confirmari, sed docendi munus, & discipu- lorum interpellatio tunc quidem obstitere: horum vicem secreta interim & frequens subibat de summa salutis communicatio, in qua spiritus lacte, ad solidiorem sensim cibum ab Ignatio firmabatur. Sed grandis illa vox, *quid prodest?* cuius quanta vis esset expertus senserat (hoc enim remulco, ab rebus fluxis auulsus est) fuit illi exinde in ore perpetua, & validissimum relum ad extorquerida ab aliis eadem, quæ ab se per illam extorta gaude- bat. Legitur eius Cocino ex Indiis ad Simonem Rodericum Epistola desi- derio ardens, Ioannem Tertium Lusitaniæ Regem ad propagationem fidei acrius inflammandi, reuocanda illi horum tantum verborum memoria, *quid prodest?* [Si possem putare, inquit, Regem à meis consiliis, sanè fi- dissimis, non fore alienum, cupidè illi supplèxque suggererem, quartam ho- ræ partem quotidie huic verlandæ sententiæ tribueret, *quid prodest ho- mini si vniuersum mundum lucretur, anima verò detrimentum patiatur.* Eius- que, cum intimo sensu intelligentiam, infundi sibi à Deo posceret, nec vellem eius ad Deum preces alia præter hanc absolui clausula, *quid pro- dest homini?* nunc enim demum est cum ab errore eximi debeat, propiore scilicet quàm credat hora illa qua Rex Regum, & Dominus dominantium percussurus illum est hoc vadimonio. *Redde rationem villicationis tue.* Quare te quæso id cum eo agas, vt necessaria infidelibus conuertendis auxilia mittat.] Hæc ille, cuius tam commodi clientis indoluit quidem iactura Dæmon, sed multo acerbius innumerabiles sibi ereptum iiii ab eo animas, & primos in semora regna Euangelio aditus referandos, quod piæ quidam Dei famulæ prædictum, fortè rescuerat. Quare artes suas eò non distulit,

ditulit, dum sibi mutuo Ignatius, & Xauerius in S. Barbaræ Collegio occurrerent (illum enim vel sola Ignatij, Parisiis mora, nimis tenebat sollicitum) sed Ioannem Xauerij patrem per suos perpulit ut eum ex Academia domum reuocaret, quod tantum pecuniæ, spe nulla utilis, in sumptus proicere, esset omnino superuacaneum, qui planè dolus hosti procedebat, nisi hunc Religiosæ Virginis & sanctæ contraria monita elusissent. Fuit hæc soror Xauerij Magdalena, olim inter præcipuas Reginae Catholicæ honorarias, tunc verò Gandiæ in cœnobio S. Claræ, Christi beatorum famula, insigni dum vixit, & post obitum fama sanctitatis, & singularibus de cœlo suffragiis aucta. Illi cœnobio dum præesset, præsciuit diuinitus quam vberem operam, Dei & Ecclesiæ rebus daturus esset Xauerius: deditque ad patrem literas vt quanta ipsam diuinæ gloriæ tenebat cura, tantoperè caueret ab reuocando Parisiis Xauerio, pergeretque suppeditandis illi quæcumque opus forent, donec Theologiæ studia clausisset; hunc enim à Deo aiebat aperte, Indiarum Apostolum fuisse designatum, & in firmam Ecclesiæ columnam, & hanc diu seruatum Epistolam multi ab se lectam iuridicè sunt testati. Haud grauatè parens filiae literis persuasus propter eius opinionem sanctitatis, omnem de reuocando Xauerio cogitationem abiicit: aliundè igitur cacodæmon aggressus Xauerij vota euertere, quendam ad hoc Michaëlem Nauarrum, genere, & animo vilem in furorem egit, hic videns Xauerium, cuius alebatur sumptibus, totum se Ignatio credere, futurumque vt totus pariter in eius vitam egentem, & humilem transfret, decreuit eodem scelere, victum sibi qui erat defecturus, & domus Xaueriæ honorem qui abiiciendus, vnà stabilire, idque tollendo è viuus Ignatio. Quod erat scelesto nimis ex voto successurum, nisi sollicitus amborum Deus auertisset ictum ab Ignatij corpore, qui erat Xauerij animum confossurus; dum ergo sicarius scalas iam frigide inscendit, vt improuisus suo in conclauis adoriatur Ignatium, voce terribili sistitur, quo te infœlix? & quò tendis? quibus perterrefactus, sui que dubius, ac tremens aduoluitur Ignatij pedibus, & deliberatum confessus crimen, & criminis causam, veniam petit.

Secuti sunt in disciplinam Ignatij Xauerium adolescentes Hispani duo, egregiis dotibus Iacobus Lainius Almazanensis (qui est in Sequenzi Dicecisi pagus) & Alfonsus Salmero prope Toletum natus. Prior annorum vnus & viginti, alter decem & octo, raris vtérque ingenij, studij, doctrinæ, & supra ætatem ornamentis: erat enim Lainius in Philosophia magister; Salmero præter hæc, Græcè, Latine, Hebraicè callens. Compluto illos confectis studiis Parisios pellexit, haud tam illa cupido, familiaris veteribus, consuetudine præstantium vbique hominum fruendi; quam Ignatij sanctitas, cuius remanserat Compluti, & afflabat Parisiis Complutum is odor, vt eius videndi studio, audiendique ex eo pietatis doctrinam, dum specularentur subtiliores scientias, in Galliam venerint, & Deo placuit, profectioem hanc non obscure probare: cum iis Parisios ingredien-

III.

Iacobus Lainius, Alfonsus Salmero, Nicolaus Bobadilla, & Simon Rodericus Ignatio socij accedunt.